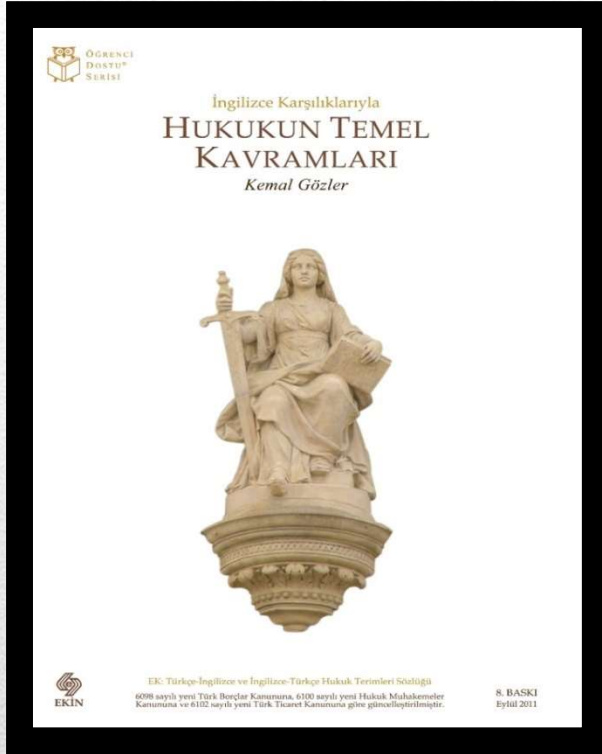

GENEL / TEMEL HUKUK DERSİ

ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU

DERSİN KAYNAK KİTAPLARI

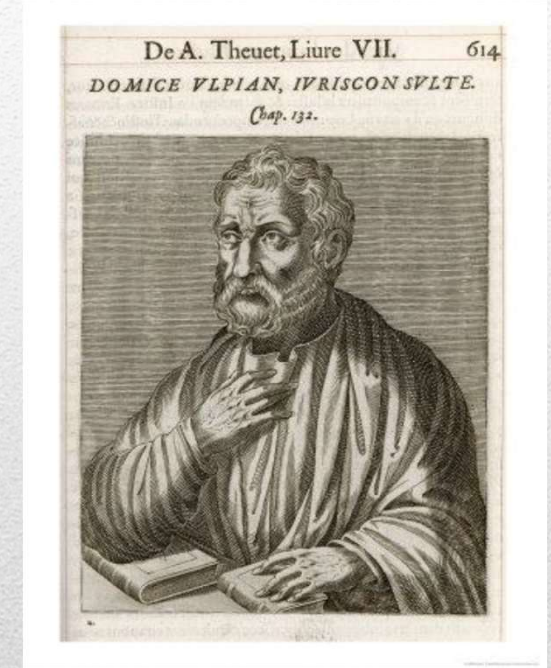
- Bu slaytlar oluşturulurken,
 - *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim sistemi dahilinde yayınlanan kitaplardan ve bu kitaplardaki kimi grafiklerden,*
 - *Bir önceki slaytta belirtilen dersin kaynak kitaplarından,*
 - *Fatih Bilgili ile Ertan Demirkapı'nın «Hukukun Temel Kavramları» adlı kitabıyla ekinden yararlanılmıştır.*

KAYNAKÇA

Hukukun buyrukları şunlardır: *dürüst yaşamak, başkasına zarara uğratmamak, herkesin hakkını vermek.*

Hukuk ilmi mukaddes bir şeydir. Kıymetini para ile ölçmek onu çok aşağılatmak olur. Adaletin küçüldüğü ülkelerde, büyük olan artık suçlulardır.

ULPIANUS DOMITIUS

ÜNİTE 1

TOPLUMSAL DAVRANIŞ KURALLARI

HUKUK

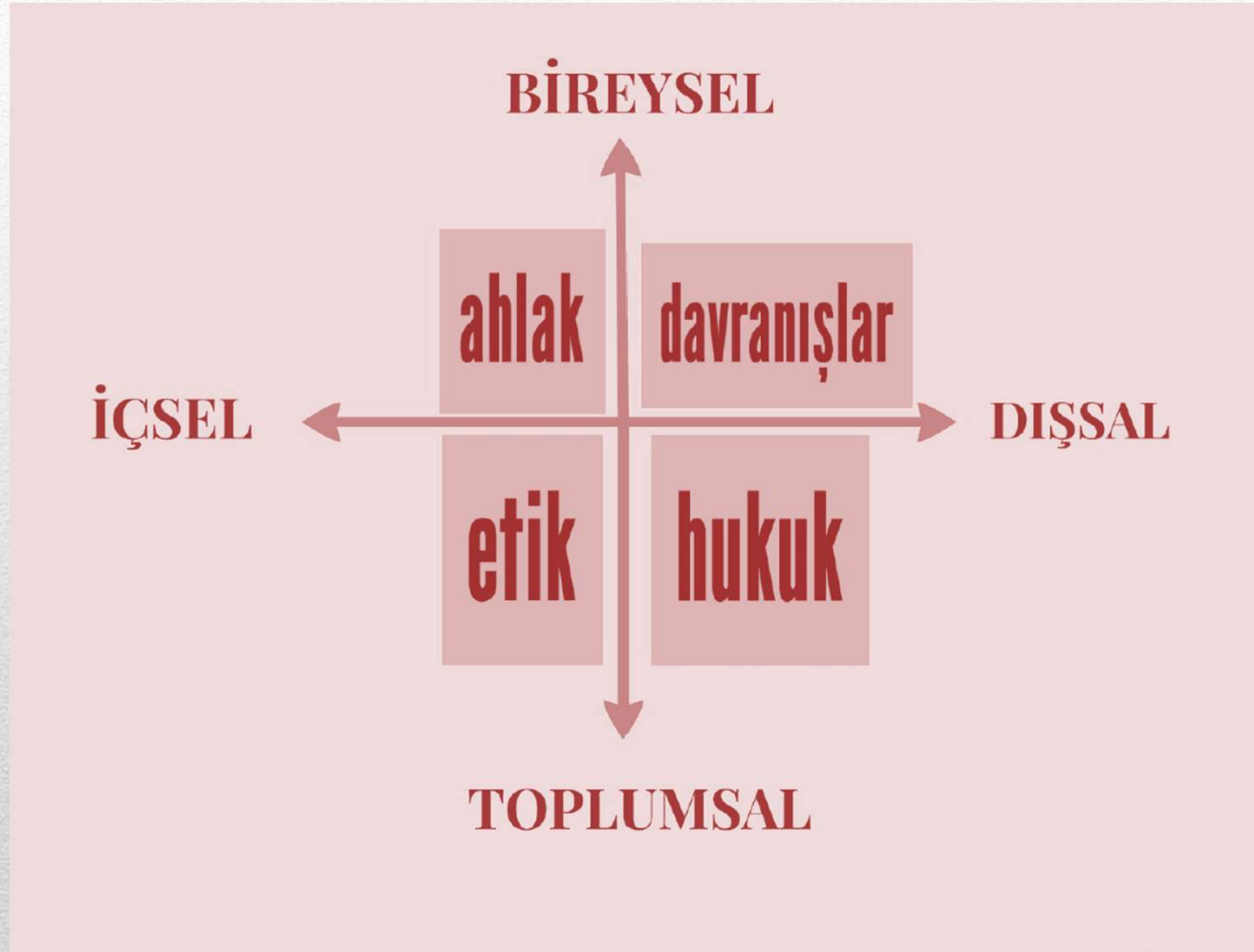
HUKUK SİSTEMLERİ

HUKUKUN DALLARI VE KAYNAKLARI

Sosyal hayatı düzenleyen kurallar

- Din kuralları,
 - Ahlak kuralları,
 - Görgü kuralları (gelenek ve görenekler),
 - Hukuk kurallarıdır. }
- manevi
- maddi

Hukuk? Ahlak?

YASALAR

YAZISIZ KURALLAR

Gelecek, Görenek, Örf, Adet,
Ahlak, Görgü

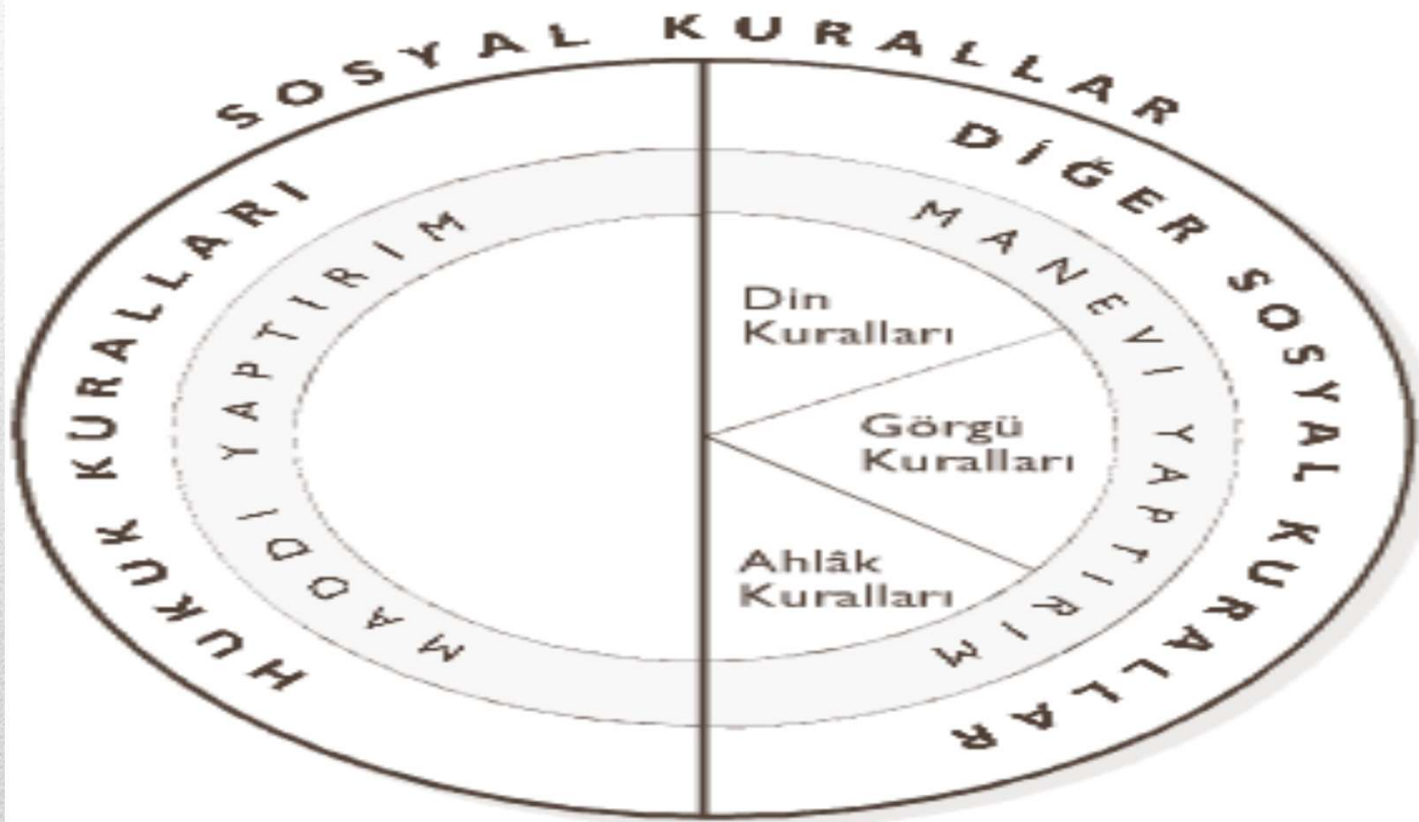
- Otobüste yaşlılara yer vermek
- Büyüklere saygı, küçüklere sevgi göstermek.

YAZILI KURALLAR

Anayasa, Yasa
Tüzük, Yönetmelik

- Alkollü araç kullanmamak.
- Hırsızlık yapmamak.
- Vergi vermek

Şekil 1.1: Sosyal Kurallar ve Yaptırımları

	Hukuk Kuralları	Din Kuralları	Ahlâk Kuralları	Örf ve Âdet Kuralları
Normatiflik	Var	Var	Var	Var
Muhatabı	İnsanlar	İnsanlar	İnsanın Kendisi	İnsanlar
Koyucusu	Devlet	İlâhî İrade	İnsanın Kendisi	Toplum
Müeyyide	Cebrî Nitelikte	Cehennem Azabı Çekme Korkusu	Vicdan Azabı	Ayıplama, Kınama, Dışlama, Dövme, Linç, vs

- TOPLUMDAKİ İNSANLARIN BİRBİRLERİYLE DAVRANIŞLARINDA VEYA BİREYLE TOPLUM ARASINDAKİ
 - KAMUNUN VE BİREYLERİN MENFAATLERİNİ KORUMAK
 - ÇIKAR ÇATIŞMALARINDA DENGE KURMAK
 - EŞİTLİĞİ VE ADALETİ GÖZETMEK
 - BİREYLERİN ÖZGÜRLÜĞÜNÜ GÜVENCE ALTINA ALMAK
 - *"bir kişinin özgürlüğü başka birisinin özgürlüğünün başladığı yerde biter"*

TOPLUMSAL DÜZEN

KURALLARI

e) Hukuk Kuralları

- **Hukuk kurallarının devlet tarafından yaratılıyor olmasının sonuçları:**
 - Bir kuralı hukuk kuralı yapan şeyin, o kuralın içeriği olmaması
 - Hukuk kurallarının birer ahlak veya din kuralı olarak kabul edilememesi
 - Hukuk ve devlet ilişkisi yapan ve yapılan ilişkisi kadar basit değil...
 - *Hukuk ve devlet dōngüsel bir şekilde birbirini yaratırlar.*
- **Örgütlü yargılama**
 - Yargılama: Bir eylemin bir kurala uygun olup olmadığını belirleme
 - Mahkemeler: devlet tarafından yaratılan hukuk kurallarına fiilen uyulup uyulmadığını belirleyen mercii

HUKUK NORMLARI

MÜEYYİDE
(YAPTIRIM)

NORM

HÜKÜM
(KURAL)

HUKUK NORMU

Şekil 1.1

Yaptırımın Türleri

İNSAN TOPLUMSAL BİR VARLIKTIR VE TOPLUM İÇİNDE YAŞAR

HUKUK DÜZENİNİN SAĞLADIKLARI

- HUKUK BARIŞ İÇİNDE BİR YAŞAM SAĞLAR
- HUKUK GÜVENLİK SAĞLAR
- EŞİTLİK SAĞLAR
- ÖZGÜRLÜK SAĞLAR

HUKUKUN KARŞILADIĞI İHTİYAÇLAR

- HUKUK İNSANIN BİYOLOJİK İHTİYAÇLARINI KARŞILAR
- EKONOMİK İHTİYAÇLARI KARŞILAR
- TOPLUMSAL GÜÇ İLİŞKİLERİNE UYAR
- ÖRF VE ADETE UYAR

3) *Düzen ve değer olarak hukuk*

- Ahlak ve din gibi diğer normatif sistemlere paralel olarak hukuk da içinde yaşadığımız evreni adlandırır; egemenlik iddiasında bulunduğu sınırlar çerçevesinde olayları ve nesnelere isimlendirir.

- **Müspet Hukuk (Pozitif hukuk-Yürürlükte olan hukuk – dogmatik hukuk):** Bir ülkede belli bir zamanda yürürlükte bulunan yazılı (anayasa, uluslar arası antlaşmalar, kanunlar, khkler, tüzükler vs.) ve yazısız hukuk kurallarının (örf ve adet hukuku kuralları) tümüne birden verilen isimdir.
 - **Mevzu(at) Hukuk:** Bir ülkede belli bir zamanda yürürlükte bulunan, yetkili bir makam tarafından konulmuş olan **sadece yazılı hukuk kurallarını** ifade eder. Örf ve adet bu kavrama girmez.
 - **Tabii Hukuk (İdeal hukuk):** Olması gereken (de lege feranda) hukuk kurallarını ifade eder.
 - **Tarihi hukuk:** Yürürlükten kalkmış olan hukuktur. Ör. Mecelle.
-

KARA AVRUPASI HUKUK SİSTEMİ

ANGLO-SAKSON SİSTEMİ

İSLAM HUKUKU SİSTEMİ

TÜRK HUKUK SİSTEMİ

**GÜNÜMÜZ HUKUK
SİSTEMLERİ**

HUKUKUN DALLARI

ÖZEL HUKUK–KAMU HUKUKU AYRIMINA İLİŞKİN KURAMLAR

Menfaat Kuramı (Ulpianus, MS.170-228)

- Kamu hukuku Roma Devleti'ne; özel hukuk kişilerin menfaatine ilişkin hukuktur.
- Bir hukuk kuralı ile kamu yararı öngörülümüşse kamu hukuku, bireysel çıkar öngörülümüşse özel hukuk kuralı söz konusudur.
- Örn.: Alım- satım, kira gibi ilişkileri düzenleyen kurallar özel hukuk kurallarıdır. Bir kişinin vergi borcunu ödememesi, kamulaştırma halinde devletin menfaati vardır. Kamu hukuku kuralıdır.

İlişinin Tarafları Kuramı (Montesquieu 1689-1755)

- Kamu hukuku, yönetenlerle yönetilenler arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuktur
- Özel hukuk, yönetilenlerin kendi aralarındaki ilişkileri düzenleyen hukuk kurallarıdır.

Egemenlik Yetkisi Kuramı (Süjeler Kuramı)

- Özel hukuk ilişkisinde taraflar (süjeler) arasında eşitlik söz konusu olduğu halde , kamu hukuku ilişkisinde taraflar arasında bir astlık-üstlük ilişkisi vardır.
- Örn.: Devlet kişiden vergi alır; kişiyi askere çağırır; suç işleyen kişiyi cezalandırır; lüzum görüyorsa bedelini ödeyerek onun taşınmazını kamulaştırır. Burada devlet ile özel kişi eşit durumda değildir.

HUKUK SİSTEMİ (SINIFLANDIRILMASI)

KAMU HUKUKU

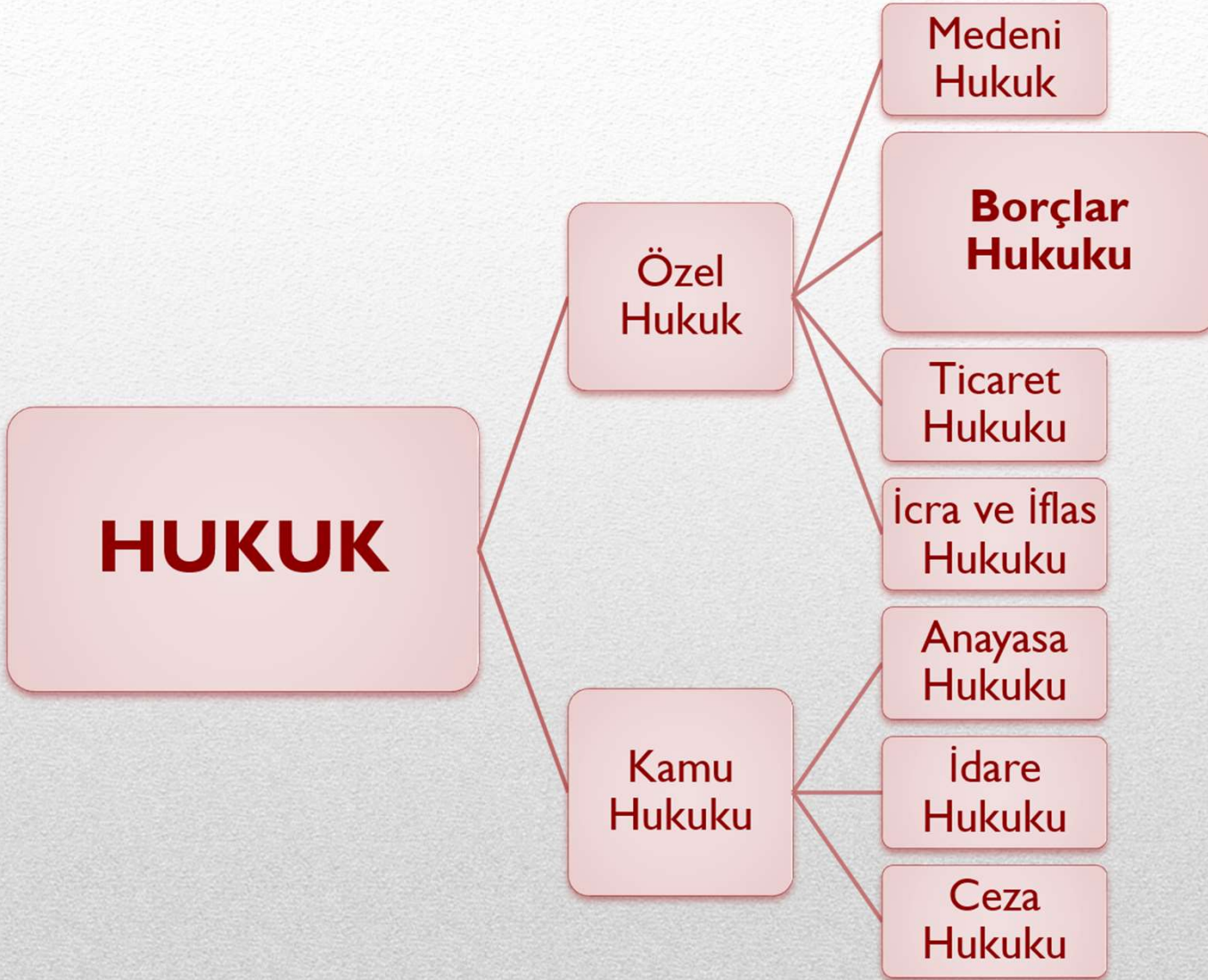
- Devlet ile kişi arasındaki ilişkileri
- Devletin kendi kurumları arasındaki ilişkiyi
- Devletin başka devletle olan ilişkisini açıklar.
- Anayasa Hukuku
- İdare Hukuku
- Ceza Hukuku
- Mali Hukuk
- İcra İflas
- Devletler Gelir Hukuku: Devletler arasındaki veya milletler arasındaki ilişkiyi düzenler.

ÖZEL HUKUK

- Kişilerin birbirleri ile olan ilişkilerini düzenleyen hukuk (miras,aile, mal, kişi)
- Medeni Hukuk
- Borçlar Hukuku
- Ticaret Hukuku
- Devletler Özel Hukuku: Farklı ülke vatandaşları arasındaki ilişkiyi düzenler.

KARMA HUKUK

- İş Hukuku
- Fikir - Sanat
- Bankacılık
- Hava
- Toprak

- *Kamu hukuku*, devletin kuruluğu ve işleyişi ile ilgili hukuk kurallarının bütünüdür.
- Kamu hukukunun konusu, devletin, diğer kamusal kuruluşların ve memurların görev ve yetkileri, devlet ve diğer kamu kuruluşları arasındaki ilişkiler; devlet ve diğer kamu kuruluşlarının kendi emir ve otoriteleri altındaki kişilerle olan ilişkilerdir.

Kamu Hukuku

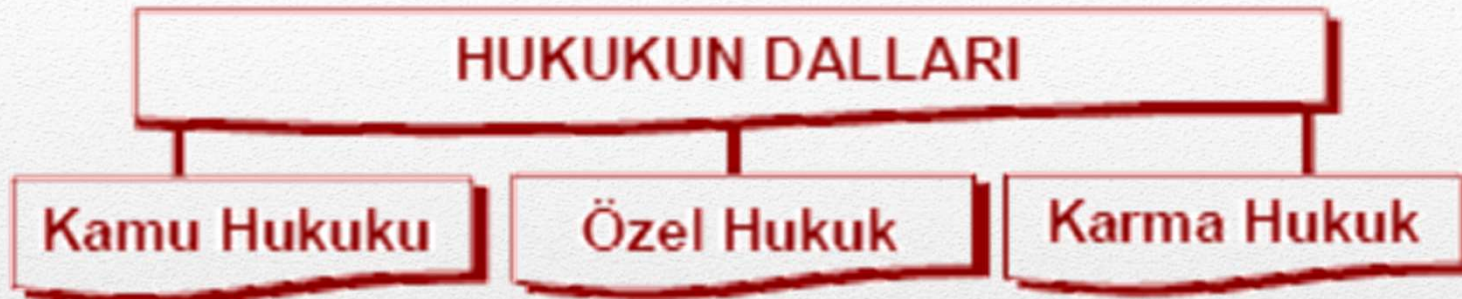
- Kişilerin birbirleriyle olan ilişkilerini düzenler. Kamu hukukundan farklı olarak, hukuki ilişkiye dâhil olan taraflar birbirlerine karşı eşit durumdadırlar ve hukuki ilişkinin içeriğini serbest iradeleriyle belirleyebilirler.
- Özel hukuka dâhil olan hukuk dalları, medeni hukuk, borçlar hukuku, ticaret hukuku, devletler özel hukukudur.

Özel Hukuk

- Menfaat kıstasına göre, hukuk kuralı kamu menfaatini koruma amacıyla konulmuşsa kamu hukuku, özel menfaatleri koruma amacıyla konulmuşsa özel hukuka dâhildir.
- Yöneten-yönetilen kıstasına göre, hukuki ilişkinin bir tarafında yönetenler diğer tarafında yönetilenler varsa kamu hukuku ilişkisi vardır.
- Egemenlik yetkisi kıstasına göre, devlet bir ilişkiye egemenlik yetkisini kullanarak katılıyorsa kamu hukuku, eşit olarak katılıyorsa özel hukuk kuralı vardır.

Kamu Hukuku ve Özel Hukuku Ayıran Kıstaslar

HUKUK DALLARI

- Anayasa Hukuku
- İdare Hukuku
- Ceza Hukuku
- Devletler (Uluslararası) Hukuku
- Vergi Hukuku
- Medeni Usul Hukuku
- İcra ve İflas Hukuku
- Ceza Muhakemesi Hukuku
- Yargılama Hukuku

- a. Medeni Hukuk
 - Kişiler Hukuku
 - Aile Hukuku
 - Miras Hukuku
 - Eşya Hukuku
- b. Borçlar Hukuku
- c. Ticaret Hukuku
- d. Devletler Özel Hukuku

- Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku
- Hava Hukuku
- İş Hukuku
- Bankacılık Hukuku
- Toprak Hukuku

